

Šis vargšas šaukėsi, ir Viešpats išgirdo

Žinia 2-osios Pasaulinės vargstančiųjų dienos proga

2018 m. lapkričio 18 d.

1. „Šis vargšas šaukėsi, ir Viešpats išgirdo“ (*Ps 34, 7*). Šie psalmininko žodžiai tampa ir mūsų, kai esame pašaukti susidurti su įvairiomis kančios bei marginalizacijos sąlygomis, kuriomis gyvena daugybė mūsų brolių ir seserų, paprastai apibūdinamų bendra „vargšų“ sąvoka. Šių žodžių autoriui toks būvis nesvetimas, priešingai. Jis pats gyvena skurde ir vis dėlto paverčia tai Viešpaties šlovinimo bei padėkos jam giesme. Ši psalmė padeda šiandien ir mums, apsuptiems gausių skurdo formų, suprasti, kas yra tikrieji vargšai, į kuriuos esame pašaukti kreipti savo žvilgsnį, kad išgirstume jų šauksmą bei pažintume jų poreikius.

Pirmiausia mums pasakoma, kad Viešpats išklauso vargšus, kurie jo šaukiasi, ir kad jis yra geras tiems, kurie ieško pas jį prieglobsčio liūdesio, vienatvės ir atstūmimo sudaužyta širdimi. Jis išklauso tuos, kurie, nors jų orumas ir sutryptas, turi jėgų pakelti žvilgsnį aukštyne, kad sulauktų šviesos bei paguodos. Išklauso tuos, kurie persekiojami netikro teisingumo vardu, engiami teisingumo nevertos politikos, įbauginti smurto, bet vis dėlto žino, jog jų Gelbėtojas – Dievas. Šioje maldoje pirmiausia išryškėja atsidadavusio pasitikėjimo išklausančiu bei priimančiu Tėvu jausmas. Turėdami šiuos žodžius priešais akis, galime labiau suprasti, ką Jėzus skelbė palaiminimu: „Palaiminti beturčiai dvasia, nes jų yra Dangaus Karalystė“ (*Mt 5, 3*).

Tokios nepakartojamos, daugeliu atžvilgiu neužtarnautos bei tinkamai išreikšti neįmanomos patirties galia pajuntamas troškimas perteikti ją kitiems, pirmiausia, kaip psalmininkas, vargstantiems, atstumtiems ir išstumtiesiems. Mat niekas negali jaustis išskirtas iš Tėvo meilės, ypač pasaulyje, kuris dažnai pirmutiniu tikslu iškelia turtingumą ir skatina žmogų užsisklęsti.

2. Vargšo nuostatą ir jo santykį su Dievu psalmininkas apibūdina trimis veiksmožodžiais. Pirmiausia, „šauktis“. Vargšo būvio neįmanoma nusakyti žodžiu, jis tampa šauksmu, perskrodžiančiu dangų ir pasiekiančiu Dievą. Kas kita išreiškiama vargšo šauksmu, jei ne jo kančia ir vienatvė, nusivylimas ir viltis? Galėtume paklausti: kaip yra, kad tas šauksmas pakyla iki Dievo akivaizdos, bet neįstengia pasiekti mūsų ausų ir palieka mus abejingus bei nejautrius? Tokią *Pasaulinę dieną* kaip ši esame pašaukti rimtai išsitiirti sąžinę, kad būtų aišku, ar gebame išgirsti vargšus.

Norint atpažinti jų balsą klausančiajam būtina tyla. Jei kalbėsime per daug, jų išgirsti nepavyks. Dažnai baiminuosi, jog daugelis pagyrimo vertų ir būtinų iniciatyvų skirtos ne išgirsti vargšų balsą, bet patikti patiems sau. Tada mūsų reakcija į jų šauksmą yra nenuosekli, nepajėgianti įsijausti į jų būvį. Esame taip pagauti kultūros, verčiančios dairytis į veidrodį ir be saiko rūpintis savimi, jog manome, kad pasitenkinimui pasiekti užtenka altruistinio gesto tiesiogiai neįsitraukiant.

3. Antras veiksmožodis yra „atsakyti“. Viešpats, pasak psalmininko, ne tik išgirsta vargšo šauksmą, bet ir atsako. Jo atsakas, kaip liudija visa išganymo istorija, yra meilės kupinas dalyvavimas vargšo būvyje. Taip įvyko, kai Abraomas išreiškė Dievui savo troškimą turėti palikuonių nepaisydamas to, kad jis ir jo žmona Sara, jau sulaukę garbaus amžiaus, dar buvo bevaikiai (plg. *Pr 15, 1–6*). Taip nutiko, kai Mozei iš degančio ir nesudegančio krūmo buvo

apreikštas Dievo vardas ir duota užduotis išvesti tautą iš Egipto (plg. *Iš* 3, 1–15). Ir toks atsakas patvirtintas per visą ilgą tautos kelionę dykumoje, kai ji jautė kankinamą alkį bei troškulį ir įpuolė į dar didesnę vargą, būtent – į neištikimybę sandorai ir stabmeldystę (plg. *Iš* 32, 1–14).

Dievo atsakas vargšams visada yra gelbstintis įsikišimas siekiant užgydyti sielos ir kūno žaizdas, atkurti teisingumą ir padėti iš naujo imti gyventi oriai. Dievo atsakas taip pat yra kiekvienam skirtas raginimas, kiek leidžia žmogiškosios galimybės, elgtis lygiai taip, kaip ir Jis. *Pasaulinė vargšų diena* turėtų būti visos po pasaulį pasklidusios Bažnyčios nedidelis atsakas visų kategorijų ir bet kurios vietovės vargšams, kad jie negalvotų, jog šaukiasi bergždžiai. Tai tikriausiai bustik vandens lašas skurdo dykumoje, ir vis dėltopasitartaus kaip dalijimosi su stokojančiais ženklas, padedantis jiems pajusti veiklą brolio ir sesers artumą. Vargšams reikia ne tarpininkų, bet tų, kurie girdi jų šauksmą, asmeninio įsitraukimo. Tikinčiųjų rūpinimasis negali apsiriboti kokia nors pagalbos forma, nors pirmą akimirką ir būtina bei apvaizdinga, bet reikalauja „meilės kupino dėmesio“ (*Evangelii gaudium*, 199), gerbiančio kitą kaip asmenį ir ieškančio jo gėrio.

4. Trečias veiksmažodis yra „išlaisvinti“. Biblijos vargšas gyvena tikrai žinodamas, jog Dievas įsikiš jo naudai ir atkurs jo orumą. Skurdo nieieškoma, jį sukelia savanaudiškumas, puikybė, godumas ir neteisingumas. Šitos blogybės yra senos kaip žmogus, bet vis dėlto ir nuodėmės, įstumiančios bėdon gausybę nekaltųjų bei atnešančios dramatiškų socialinių padarinių. Veiksmas, kuriuo Viešpats išlaisvina, yra išgelbėjimo aktas visiems, kurie Jam parodo savo liūdėsį ir baimę. Skurdo kalėjimas sugriaunamas Dievo įsikišimo galia. Daugelyje psalmių pasakojama bei aukštinama išgelbėjimo istorija asmeniniame vargšo gyvenime: „Juk jis nepaniekino, jis neatmetė vargšo maldavimo, jis nenusuko nuo jo savo veido, – išgirdo, kai varguolis šaukėsi“ (*Ps* 22, 25). Galėjimas regėti Dievo veidą yra jo draugystės, artumo, išgelbėjimo ženklas. „<...> tu pažvelgi į mano kančią – rūpinaisi manimi didžiame varge. <...> išvedei mane į laisvę“ (*Ps* 31, 8–9). Išvesti vargšą į laisvę yra tas pat, kas ir išgelbėti jį „nuo medžiotojo kilpos“ (*Ps* 91, 3), ištraukti jį iš žabangų jo kelyje, kad jis galėtų keliauti sparčiai ir į gyvenimą žvelgti giedromis akimis. Dievo išgelbėjimas įgyja vargšui ištiesios rankos, siulančios priimti bei apginti ir leidžiančios pajusti draugystę, kurios jis stokoja, pavidalą. Būtent nuo tokio konkretaus ir apčiuopiamo artumo prasideda tikrasis išlaisvinimo kelias: „Visi krikščionys ir visos bendruomenės pašaukti būti Dievo įrankiais išlaisvinant ir skatinant vargšus taip, jog jie galėtų pilnatviškai įsitraukti į visuomenę; šitai reikalauja mūsų nuolankumo ir atidumo, kad išgirstume vargšo šauksmą ir atskubėtume jam padėti“ (*Evangelii gaudium*, 187).

5. Mane jaudina faktas, kad tiek daug vargšų tapatinasi su Bartimiejumi, apie kurį kalba evangelistas Morkus (plg. 10, 46–52). Aklas elgeta Bartimiejus „sėdėjo prie kelio“ (46eil.) ir, išgirdęs, kad pro šalį eina Jėzus, „pradėjo garsiai šaukti“ ir prašyti „Dovydo Sūnaus“ jo pasigailėti (plg. 47eil.). „Daugelis jį draudė, kad nutiltų, bet jis dar garsiau šaukė“ 48(eil.). Dievo Sūnus išgirdo jo šauksmą: „Ko nori, kad tau padaryčiau?“ Neregys atsakė: „Rabuni, kad praregėčiau!“ (51eil.). Šiame Evangelijos puslapyje parodoma tai, kas psalmėse skelbta kaip pažadas. Bartimiejus yra vargšas, stokojantis tokių pamatinių dalykų kaip regėjimas ir gebėjimas dirbti. Kiek daug kelių ir šiandien veda į tokias kebias situacijas! Pagrindinių priemonių pragyventi stygius, atsidūrimas paribyje, kai ima nebeužtekti jėgų darbui, įvairios socialinės vergijos formos, nepaisant žmonijos pažangos... Kaip Bartimiejus daugybė vargšų šiandien yra kelio pakraštyje ir ieško savo situacijos prasmės! Gausybė klausia savęs, kodėl jie atsidūrė tokioje gilioje prarajoje ir kaip iš jos ištrūkti! Laukia, kad kas nors prie jų prisitartintų ir pasakytų: „Drąsos! Kelkis, jis tave šaukia“ (49eil.).

Deja, dažnai pasitaiko, jog girdimi balsai tik priekaištauja ir ragina tylėti bei susitaikyti su savo dalia. Balsai šiurkštūs, dažnai įkvėpti vargšų baimės, nesį juos žiūrима ne tik kaip į stokojančius, bet ir kaip į nesaugumo, nestabilumo kėlėjus bei kasdienių įpročių trikdytojus, todėl atmestinus ir laikytinus per atstumą. Linkstame kurti atstumą tarp jų ir mūsų nepaisydami, jog šitai nutolina mus nuo Viešpaties Jėzaus, kuris jų neatstumia, bet pasišaukia juos ir paguodžia. Šiuo atveju ypač tinkami pranašo žodžiai apie tikinčiojo gyvenimą: „Nuimti neteisėtai uždėtus pančius, atrišti jungo valkčius, pavergtiesiems duot laisvę, sulaužyt bet kokį jungą. Dalytis su alkstančiu savo duona, priglobti vargšą ir benamį, apmokyti, ką pamučius, nuoga“ (*Iz 58, 6–7*). Tokia elgsena atveria galimybę atleisti nuodėmę (plg. *I Pt 4, 8*), eiti savo keliu teisingumui ir, mums šaukiantis Viešpaties, sulaukti atsako ir ištaros: „Aš čia!“ (*Iz 58, 9*).

6. Vargšai pirmi geba pažinti ir paliudyti Dievo artumą savo gyvenime. Dievas lieka ištikimas savo pažadams ir net nakties tamsoje neleidžia stokoti savo meilės bei paguodos šilumos. Vis dėlto tam, kad jie įveiktų engiantį skurdo būvį, būtina leisti jiems patirti jais besirūpinančių brolių bei seserų artumą ir, atveriant savo širdžių bei gyvenimų duris, pasijusti draugais bei šeima. Tikrai taip galime atrasti „jų egzistencijos išganomąją galią“ bei „pastatyti juos į Bažnyčios kelio vidurį“ (*Evangelii gaudium*, 198).

Šią *Pasaulinę dieną* esame kviečiami sukonkretinti psalmės žodžius: „Vargšai valgys, kiek norės, ir bus sotūs“ (*Ps 22, 27*). Žinome, kad Jeruzalės šventykloje po aukojimo apeigų vykdavo pokylis. Daugelyje vyskupijų tokia patirtis praėjusiais metais praturtino pirmos *Pasaulinės vargstančiųjų dienos* šventimą. Daugelis patyrė namų šilumą, šventiško valgymo džiaugsmą ir solidarumą tų, kurie panoro paprastai ir broliškai pasidalyti valgiu. Norėčiau, kad ir šiais metais bei ateityje ši *diena* būtų švenčiama ženklinama džiaugsmo dėl atgauto gebėjimo būti drauge. Melstis drauge bendruomenėje ir dalytis valgiu Viešpaties dieną yra patirtis, gražinanti mus į pirmųjų krikščionių bendruomenę, kurią evangelistas Lukas aprašo išryškindamas visą jos savitumą bei paprastumą: „Jie ištvėringai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų. <...>Visi tikintieji laikėsi drauge ir turėjo visa bendra. Nuosavybę bei turta jie parduodavo ir, ką gavę, padalydavo visiems, kiek kam reikėdavo“ (*Apd 2, 42.44–45*).

7. Krikščionių bendruomenė kasdien nesuskaičiuojamomis iniciatyvomis stengiasi parodyti artumą bei palengvinti bet kokias priešais akis turimas skurdo formas. Bendradarbiaujant su kitų pastangomis, įkvėptomis ne tikėjimo, bet žmogiškojo solidarumo, dažnai pavyksta padėti taip, kaip vieni nepajėgtume. Pripažinimas, jog milžiniškame skurdo pasaulyje ir mūsų įsikišimas yra ribotas, menkas ir nepakankamas, skatina tiesti ranką kitiems, kad abipusiu bendradarbiavimu tikslo galėtume siekti veiksmingiau. Esame akinami tikėjimo ir meilės imperatyvo, tačiau galime pripažinti ir kitas pagalbos bei solidarumo formas, nukreiptas į iš dalies tokius pat tikslus; svarbu tik neapleisti to, kas yra mūsų savastis, t. y. vesti visus Dievo ir šventumo link. Tinkamas ir visiškai evangeliškas atsakas, kurį galime įgyvendinti, yra dialogas tarp įvairių patirčių ir mūsų nuolankių pastangų siūlyti savo bendradarbiavimą nesusireikšminant.

Tarnaujant vargšams, svarbu nesivaržyti dėl to, kas geriausiai suteiks pagalbą, bet veikiau nuolankiai pripažinti, jog būtent Dvasia paskatina veiksmams, kurie yra Dievo atsako bei artumo ženklai. Atradę būdą prisiartinti prie vargšų, suvokiame, jog pirmenybė teiktina Jam, atvėrusiam mūsų akis ir širdį atsivertimui. Vargšams reikia ne norinčiųjų susireikšminti, bet meilės, kuri moka pasislėpti ir užmiršti, ką padarė gera. Tikrieji pagrindiniai veikėjai yra Viešpats ir vargšai. Kas imasi tarnauti, tas yra Dievo rankų įrankis Jo artumui bei išgelbėjimui pažinti. Rašydamas Korinto krikščionims, besivaržantiems, kieno charizma garbingiausia, šventasis Paulius priminė: „Akis negali pasakyti rankai: ‚Man tavęs nereikia‘, galva kojoms: ‚Man jūsų nereikia.‘“ (*I Kor 12, 21*). Apaštalas pateikia rimtą mintį pastebėdamas, kad kūno nariai, kurie atrodo silpnesni, yra

kur kas reikalingesni (plg. 22eil.) ir kad „mūsų gėdingesnieji nariai gaubiami didesnio padorumo, kurio neprivalo mūsų padorieji nariai“ (23–24eil.). Mokydamas pamatinių dalykų apie charizmas, Paulius sykiu ugdo bendruomenės nuostatą savo silpniausių ir labiausiai vargstančių narių atžvilgiu. Kristaus mokiniams turėtų būti svetimi paniekos ir apsimestinio dievobaimingumo jausmai jiems; priešingai, esame pašaukti atiduoti pagarbą, teikti pirmenybę įsitikinusiems, kad jie tarp mūsų yra realus Kristus artumas. „Kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25, 40).

8. Tai leidžia mums suprasti, kaip labai mūsų gyvenšana turi skirtis nuo gyvenšenos pasaulio, kuris aukština ir pamėgdžioja galinguosius bei turtinguosius, o vargšus nustumia į paribį bei laiko juos atliekomis ir gėdingu dalyku. Apaštalo žodžiai kviečia solidarumui su silpniausiais ir mažiausiai apdovanotais Kristaus kūno nariais suteikti Evangelijos pilnatvę: „Jei kenčia vienas narys, su juo kenčia ir visi nariai. Jei kuris narys yra pagerbiamas, su juo džiaugiasi visi nariai“ (1 Kor 12, 26). To paties siekti esame raginami ir Laiške romiečiams: „Džiaukitės su besidžiaugiančiais, verkite su verkiančiais. Sutarkite tarpusavyje. Nesiveržkite prie aukštų dalykų, bet pasitenkinkite kukliais“ (12, 15–16). Būtent toksai yra Kristaus mokinio pašaukimas; nuolatos siektinas idealas yra vis labiau būti „tokie nusistatymo kaip Kristus Jėzus“ (Fil 2, 5).

9. Tikėjimas savaimė kreipia į vilties žodį. Dažnai kaip tik vargšai supurto mūsų abejingumą, kylantį iš perdėm imanentinio ir su dabartimi susijusio požiūrio į gyvenimą. Vargšo šauksmas yra ir vilties šauksmas, juo išreiškiamas tikrumas, jog vargšas bus išlaisvintas. Ta viltis grįsta meile Dievo, neapleidžiančio to, kuris Jam save patiki (plg. Rom 8, 31–39). Šventoji Teresė Avilietė savo „Tobulumo kelyje“ rašė: „Neturtas yra gėris, apimantis visas pasaulio gėrybes; jis yra didžiulė valda, noriu pasakyti, jog visų žemiškųjų gėrybių šeimininku tampama nuo akimirkos, kai jų imama nebevertinti“ (2, 5). Juo labiau gebame pažinti tikrąjį gėrį, juo turtingesni tampame Dievo akyseir juo išmintingesni savo ir kitų atžvilgiu. Yra būtent taip: juo labiau turtams suteikiame teisingą ir tikrą prasmę, juo labiau augame žmogiškumu ir tampame gebantys dalytis.

10. Brolius vyskupas, kunigus ir ypač diakonus, kuriems buvo uždėtos rankos tarnauti vargšams (plg. Apd 6, 1–7), taip pat pašvęstuosius asmenis ir pasauliečius bei pasaulietes, kurie parapijose, asociacijose bei sąjūdžiuose konkrečiai padeda pajusti Bažnyčios atsaką į vargšų šauksmą, kviečiu šią *Pasaulinę dieną* patirti kaip tinkamą naujosios evangelizacijos akimirką. Vargšai mus evangelizuoja padėdami kasdien iš naujo atrasti Evangelijos grožį. Nepraleiskime šios malonės progos neišnaudotos. Tą dieną visi pasijuskime vargšams skolingi, kad, ištiesiant vieni kitiems rankas, tikrove taptų išganingasis susitikimas, sustiprinantis tikėjimą, padarantis artimo meilę veiksmingą ir įgalinantis viltį saugiai žengti ateinančio Viešpaties link.

Vatikanas, 2018 m. birželio 13-oji, Šv. Antano Paduviečio liturginio minėjimo diena

Pranciškus